

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3035

265

4-70

u p

2010

ԿՈՆԳՐԱԿ
ՀԱՐՍԱՆԵԱՑ

265
4-70

547001

265

4-70

ՅԻՄՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵԱՌԱՅ

ՏԷՐ *Մատթեոսի և Կարգի Եր*
Սկիւզի Կարգի

Հայոց Կոստանդնուպոլսոյ Հոմայեմք ուղ-
ջոյն և օրհնութիւն Ստուածային՝ որոց
հանդերձեալ են պսակիլ ի միութիւն
ամուսնութեան հարազատ որդւոցդ
Հայաստանեայց ուղղափառ Ս. Եկե-
ղեցւոյ:

Պսակը Ս. Եկեղեցւոյ եօթն խորհուրդ-
ներէն մէկն է, որով ջմահ այր և կին
իրարու հետ կը կապուին օմբաժանե-
լի կերպիւ: Այս խորհրդոյն կատարման

57911-ահ

3303-21

ատեն պատկազիր Քահանային ըրած հարցումները նոյն անքակտելի միութեան համար պատկերոց սուրբ ուխտ մը ընել կուտան առաջի Աստուծոյ և Եկեղեցւոյն Քրիստոսի, և այս միութեան ուխտն անդրժելի է. աղքատութիւն, վիշտ, հիւանդութիւն չեն զօրեր ուխտադիրներն իրարմէ բաժնել: Ուստի ամենէն առաջ պէտք է որ երկու կողման՝ այսինքն, հարսին և փեսային առանձին կատարեալ հաւանութեամբն և անտարակուսելի համազմամբն ըլլայ Նշանըն ու Պտակը, Եւ ահա ըստ որոյման Ազգ. կրօնական ժողովոյ ամուսնացող կամ ամուսնանալի անձանց պարտաւորութիւնները համառօտիւ այսպիսի տետրակի մը մէջ նշանակելով կը պարտաւորեմք ամեն նշանառութեան ատեն թէ փեսային և թէ հարսին կողմը զատ զատ տալ այս տետրակներէն:

Հայր և Մայր ըլլալու հանդերձեալ անձինք և ծնողք զխոնարու են որ ազգ մը կազմողներն ընտանիքները լինելով՝ ասն ազգերն որ ընտանեկան առաքինութեան

թեամբ զարդարեալ ընտանիքներ շատ ունին, անոնք միւս ազգերը կը դերագանցեն, որ ճշմարիտ հայրութեան և մայրութեան միակ պարտքն է իրենց զաւակները նախ բարի մարդ և հետեւաբար բարի Քրիստոնեայ ընել: Հայրը իր դորովանաց հետ, և Մայրը իր կաթին հետ կրօնական և բարոյական սկզբունքները կը պարտաւորին տպաւորել իրենց զաւակներուն սրտից և հոգւոց մէջ, նայելու է որ այն մտաազ սրտերը մոլութեանց սերմ չմտած՝ առաքինութեան համար մշակեն զանոնք Աստուածապաշտ, ազգասէր եւ մարդասէր ընելու համար ինքզինքնին բարի օրինակ ընծայեն: Ասոր համար ալ զիրար մաքուր սիրով, անկեղծ սրտով և ճշմարիտ դորովով սիրելու են, Հօրք և Մարք լեզուներն, սրտերնին և վարքերնին ամեն աղտեղութենէ ազատ պահելու և իրենց անարատ վարքովը զաւակներուն աչքին առջև առաքինութեան կենդանի դիրք մը տալու են. անձին օրինակը հազար խօսք կարժէ: Բարի Հայրն ու Մայրն այնչափ գովելի

են, որ իրենց սրգւոցն աշխարհի բարութիւնները ժառանգութիւն ձգելէն ետքը՝ երկինքն ալ կը ժառանգեցնեն, Ծնողքի մը առաքինութիւնն յորդուց յորդի կրնայ օրինակ ըլլալ և շարունակել, և մինչև երկինքի մէջ իրենց թռուանց թռուներուն թռուները այսինքն՝ անհամար բազմութիւն մը կրնայ ներկայացընել. բարի ծնողքի համար ի՞նչ անպատում երջանկութիւն է տսիկայ. քանզի այնպիսի ընտիր ծնողք՝ ո՛չ հարստութեան, ո՛չ փառքի, ո՛չ սնտոի հանգամանաց համար զիրար և իրենց զաւակունքը կը խնամեն, այլ այրն իր կնոջը խնամք տարած ատեն ինքզինքը խնամած կը համարի, նոյնպէս կինն իր կողմանէ : Դարձեալ, ինքզինքնին միայն զաւակներնուն ապագային համար անոնց հոգևոր և մարմնաւոր երջանկութեանը համար մէյմէկ պարտաւորեալ անձնուէր պաշտօնեայ կը հաւատան, իրենց որդւոց առողջութեան և ճշմարիտ կրթութեանը հոգ կը տանին. անոնց արտաքին զարդերէն աւելի սիրերը, ա հոգիները զարդարել՝ անոնց հո-

գին առաքինութեանց, և մարմինները աշխատութեան մէջ զօրացնել կաշխատին ամենայն փութով: Առաքինի այրը կամ կինը՝ մինչեւ անգամ մոլութեան կամ սխալմանց մէջ՝ մէկն զմիւսն ինկած տեսած ատեն, զգալով իր կողակցութեան կամ այրութեան պարտքը, առաւել սիրով և խնամով կ'գթայ իր ընկերոջը վրայ, և բարի մարդուն հետ կենակցելը դիւրին բան մ'է, իսկ անբարի մարդուն հետ կենակցելով համբերութեամբ չար ճամբէն ի բարի դարձնելն դժուար բան. հետևաբար գովելի առաքինութիւն մ'է ըսելով անանկ դիւցազնական յաղթող սիրտ կը տածէ՝ որ Յսի՛ Բրիստոսի Տեառն մերոյ խաչին անուամբ պատուանդան կընէ իր սիրտը. այսպիսիք աղէկ հասկցած են որ Բրիստոնէին կեանքը խաչ է. որուն արժանալու համար առաքինի ըլլալու է :

Առաքինի ծնողք աշխատասէր կըլլան և իրենց զաւակներուն սէրը զիրենք ամենայն մեղաց մայրն եղող ծուլութենէն ազատ պահելով, եթէ հարուստ ալ չկրնան ըլլալ՝ խիստ քիչ կը պատահի որ աղքատ

ըլլան: Առաքինի ճնողք խնայող, անտեսագէտ ալ կըլլան, և իրենց ծախքերը եկամուտներուն համեմատ կընեն, որպէս զի իրենցու զաւակներուն ապագայն թշուառութեան չմատնեն և այս զգուշութիւնն ամենամանր պարագաներու մէջ ալ ընելու են. վասնզի խիստ շատ անդամ շատ փոքրիկ անզգուշութիւնները սովորութեամբ մեծամեծ մոլութեանց կը դառնան: Ուստի այս խնայողութիւնն որ ընտանեկան առաքինութեանց շէնքին առաջին քարն է, փետան և հարսն իրարու հետ կապուելու պատրաստուած կէտէն առաջ սկսելու է, այսինքն հարսանիքէն առաջ: Ո՛րչափ անխոհեմութիւն է մեծամեծ ծախքերով հարսանեաց հանդէսներ կատարել, մանաւանդ անոնց՝ որ անկէ անդին ձեռքերնին բան չի մնար, բոլոր ստացուածքնին այն կարճատե օրուան մէջ կը մնխեն: Սակէջ զատ՝ գիտնալու են երիտասարդք և կուսանք, որ իրենց ամենէն մեծ հարստութիւնը խնայողութիւնն է, փետոյին դանձը իր անխոնջ աշխատութիւնն է, հարսին օժիտն ալ իր ա-

ռաքինութիւնը: Յաւալի է այն անձանց վիճակն որք փոխանակ իրենց ապրուստն Աստուծոմէ և իրենց ձեռքերէն փնտռելու, իրենց կնոջ ստակին յոյս կը դնեն, և այն դրամօժիտն Բրախմա ըսուած նողկալի ու արդէն ազգային հոգևոր ժողովներով դատապարտուած պահանջման պայմանաւ կուզեն ամուսնանալ:

Ամուսնութեան պսակի խորհուրդը սուրբ է և հոգևոր, ուրեմն հոգևոր լըրջութեամբ և շերմեանդութեամբ կատարելու է: Շատ աղէկ կըլլայ, եթէ Ս. Եկեղեցւոյ մէջ կատարուի և ոչ տուները, գիտնալով որ միայն հարկեցուցիչ պատճառաւ վերջին ժամանակներս տուները Պսակ կատարելու սովորութիւնը քաղաքական նկատմանց պատճառաւ մըտած է միայն իկ. Պոլիս, և դեռ Հայաստանի դաւառները միշտ Եկեղեցւոյ մէջ կը կատարեն այս սուրբ խորհուրդն, ինչպէս որ մեր երանեալ նախնիք սահմանած են:

Կը պատուիրեմք նաև որ այս սրբազան խորհուրդն՝ որ Քրիստոսի Եկեղեցւոյ մութեան օրինակ ու խորհուրդն է՝ Աստուածային երգերով կատարուի, արբե-

ցութիւնք եւ խայտառակութիւնք այս սուրբ խորհրդոյն անարգանք կը բերեն։ Այն ահաւոր կէտին՝ յորում Քահանայն շերմաշերմ աղօթքներ կ'ընէ՝ հարսն ու փեսայն սրտերնին Աստուծոյ նուիրելով, հանդիսականք ուխտիւք և շերմեռանդութեամբ խնդրելու են ի Քրիստոսէ, որ սէր և սրբութիւն չնորհէ անոնց, ըստ որում հարսն և որներուն պարտքը վկայութենէ զաա՝ աղօթել է նաև, որ այն կոչումը օրհնէ ազգերու յաւիտենական Հայրը :

Ի վերջոյ կը յայտնեմք որ այրը պարտաւոր է իր կիներ իր իշխանութեամբը պահել, իսկ կինը պարտաւորեալ է ընտանեկան պարտքերը կատարել անպակաս։ Այրը գլուխ է իւր կնոջ, ուստի և կինը պարտաւոր է հնազանդ ըլլալ իւր ամուսնոյն։ Երբ կիներ իւր հարստութեամբն ապրեցընէ իր այրն ու ընտանիքը, այն տանը մէջ ընտանեկան առաքինութիւնը, չ'ըսեմք անհնար, այլ դժուարին կըլլայ : Ասանկ պարագայներու մէջ օտար ազգաց ամեն օրինակին ալ հետևիլն աղէկ չէ։ Առաւել աղէկ է Աստուծոյ հրամանին հնա-

զանդ և ծնողական պարտաւորութեանց ուշադիր ըլլալով երջանիկ լինել, քան թէ օտարներու անկարգ սովորութեանց հետամուտ ըլլալով ապերջանիկ լինել :

Արդ՝ հայրական սիրով կը յորդորեմք զձեզ սիրելի որդեակք մեր ի Քրիստոս՝ որ վերոգրեալ համառօտ բայց ամենակարևոր խրատաբանութեան ուշադրութիւն մատուցանելով այս ժամէն, այսինքն ձեր նշանուելու ատենէն սկսիք ձեր սիրտերը պատրաստել ամուսնական և ծնողական առաքինութեանց, և ամեն ջանքընէք այնպիսիլաւ յատակագծի վրայ հիմնել ձեր ընտանեկան կենաց շէնքը, որ աշխարհի ամեն յաջողութեանց և ձախորդութեանց ալեաց առջև անխորտակելի մնայ, և Աստուած՝ որ մեր երանաշնորհ հարց ամուսնութիւնն օրհնեց իր միակ յաւիտենական Որդւովն՝ օրհնէ և զձեզ և ձեր զաւակները :

Այս կարևոր խրատաբանութենէ ետ՝ ձեզմարժան կը համարիմք թէ՛ փեսացուին թէ՛ հարսնցուին և կնքահօր կողմանէ նշանտուութեան և Պսակի օրը՝ թէ՛ Ազգ․

Կեդրոնական դրամարկեղ եւ թէ տան-
երէց քահանայներուն վճարուելիք նը-
ուէրները յատուկ ցուցակաւ նշանակե-
տետրակիս ներքեւ, և յորդորել զա-
մենքդ, որ յօժարական եւ զուարթ
սրտիւ զանոնք հատուցանելու փոյթ ու-
նենաք:

Ողջ լերուք և օրհնեալք ի դլխոյն Ե-
կեղեցւոյ ի Տեառնէ մերմէ Յիսուսէ
Քրիստոսէ և ի Սրբոց նորա, եւ ի մէնջ,
Ամէն:

Նշանադիր եւ Պսակադիր Քահանային
վրայ պարտք կը դնեմք, որ այս խրատական
կոնդակը նախ՝ առանձինն Հարսնացուն եւ
Փետայացուն ի ժամու նշանադրութեան,
եւ ապա ի ժամ պսակին առաջի պսակելոց
եւ ժողովրդեան՝ բարձր ձայնով կարդան եւ
բացատրեն:

Ա. ՅՈՒՑԱԿ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴՐՍՄՍՐԿԵՂ ՎՃԱՐԵԼԻ

Ա. Աստիճ.	Փեսացուն կողմանէ		Հարձուցուն կողմանէ		Փեսացուն կողմանէ		Հարձուցուն կողմանէ	
	Ըստ Հանոյից	Ըստ Հանոյից	Ըստ Հանոյից	Ըստ Հանոյից	Ըստ Հանոյից	Ըստ Հանոյից	Ըստ Հանոյից	Ըստ Հանոյից
Ա.	1000	500	1500	20	500	500		
Բ.	600	300	900	20	300	300		
Գ.	400	200	600	10	200	200		
Դ.	300	150	450	10	150	150		
Ե.	200	100	300	10	100	100		
Զ.	150	75	225	10	75	75		
Է.	100	50	150	5	50	50		
Ը.	80	40	120	5	40	40		
Թ.	50	25	75	5	25	25		
ՃԱ.	Չրի	Չրի	Չրի	Չրի	Չրի	Չրի		

ԵՍՆՈԹՈՒԹԻՒՆ

1. Ինչպէս որ կը տեսնուի կնքահօր սինակին մէջ կնքահօր վճարելու Թագվերաց անուն նուէրն, անոր նոյնչափը Փեսացուն եւ նոյնչափն ալ կնքահայրը պարտաւորեալ են վճարել Աղջկան Քահանային հարսառի ժամանակ:

2. Թագաւորութեան ժամանակ տաներէց Քահանայն գինի բաժնած ատեն կրնայ Հանգիսականներէն կամուոր նուէր ընդունել:

Բ. ՅՈՒՑԱԿ

ՏԱՆԵՐԷՑ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆ ՎՃԱՐԵԼԻ

Ա. Աստիճ.	Թէ՛ Փեսացուն և Թէ՛ Հարձուցուն կողմանէ			Կրտսէրը կողմանէ միակ փեսային քահանային Պատկերաց և Փակերաց
	Նշանուած էր թ	Հարձուցուն թ	Պատկեր թը	
Ա.	Ըստ Հանոյից	Ըստ Հանոյից	Ըստ Հանոյից	Ըստ Հանոյից
Բ.	—	—	—	—
Գ.	—	—	—	—
Դ.	200	200	800	150
Ե.	150	150	500	120
Զ.	100	100	400	100
Է.	75	75	500	80
Ը.	60	60	250	60
Թ.	50	50	200	40
Ճ.	50	50	150	20
ՃԱ.	Չրի	Չրի	Չրի	Չրի

3. Երբոր պատահի՛ որ նշանտուութենէ ետքը մէկ կամ միւս կողմէն որ եւ է պատճառաւ մը նշանը ետ ընել հարկ ըլլայ. ըստ որոյման Աղջկային վարչութեան նշանտուութեան օրը երկուստեք վճարուած գումարին նոյնչափը պիտի վճարէ իրր տուգանք Աղջկային կեդրոնական սնտուկին:

4. Չրի կը կտարուին միայն այն աղջկանց նշանտուութիւն՝ որոց չքաւորութիւնն վկայեալ եւ հաստատեալ է թաղին Եկեղեցւոյ թաղական Սորհրդէն:

Գ. ՅՈՒՅԱԿ

ԱՄՈՒՄՆՈՒԿԱՆ ՎԿՍՅԱԳՐՈՑ ԶԱՄԱՐ

ԿԵԴՐ. ՄՆՏՈՒԿԻՆ ՎՃԱՐՆԵՐ

Ս. Աստիճ.	Փետացուին կողմանի	Հարոնցուին կողմանի
	Ըստ հաճոյից	Ըստ հաճոյից
Բ. »	200	200
Գ. »	120	120
Դ. »	80	80
Ե. »	60	60
Զ. »	40	40
Է. »	50	50
Ը. »	20	20
Թ. »	10	10
Ճ. »	5	5

3035

« Ազգային գրադարան

NL0030125

2948